

(המשך ממעוד 75)

כאשר מהפיכה זו התמסדה והפכה נכסי צאי-ברזל של התרבות הישראלית. סמלה של אותה מהפיכה היא הכותרת עכשיו. תחת הכותרת המאוד-יומנית ומאוד-לא-מייצגת עכשיו — דור המדינה בספרות העברית — 25 שנות פריצה עושה עורך עכשיו מזה שנות דור עוול חסר-

גבריאל מוקד
עורך של חיוניות יצירתית

תקדים לעצמו. עוול אותו כינס בשני כרכים. כמו פמה עלי כסל. מעלה גבריאל מוקד, שעד כה חברו בו כל המעלות של עורך ספרותי בעל יכולת, עדה של פרויטים ספרותיים הגיוניים מיוצרים ספרותיים. כוונתו לדמויות מר שולי השירה והספרות הישראליות כמו ישראל ברמה, שדומות כהן, כרוך לינק, עופרה שזונית, מוטי בהרב, אלו באכר, פרוך בני ורן ערמון, שלעולם לא יזכו להותיר רי שום של ממש בנצח הספרות הישראלית. אלה מוצאים בשני כרכים את דמיהם של יוצרים כדור אכיר, יהודה עמיחי, יונה וורד, יותם ראובני ואחרים. הכותרת, דור המדינה בספרות העברית — 25 שנות פריצה היא מטעה לחלוטין. אנתולוגיה זו היא גיבוב מקרי ובלתי מבוקר של יצירות שונות שפורסמו בשני חוגי עכשיו במהלך כמעט 25 שנה; גיי בוב המתעלם מכמה אמיתות יסוד של הספרות הישראלית. אמיתות ראשונה היא: באותה מידה שבשנותיו עכשיו הראשונים מצא ביטוי דור משוררים חדש, הרי שתורת עכשיו בפרוזה היא על גבול האפס. והמקביל לעכשיו בשי רה הוא קשת, איתו רבעון קפדני, שמר בית השירה שראתה בו אור גבלה גברי פומניה, אך בין עמודיו צמח ועלה דור מעולה של מספרים כיצחק ברנר, עמוס עוז, א. ב. יהושע שהם מקי בילת הפרוזה למשוררי עכשיו.

אמיתות שניה היא: דור-משוררי ההמשך של עכשיו, מאיר ויזלטיר, יאיר הורביץ ועוד כמה. פרש בשלב מסוים משנתון-האם והיה לו חלק נכבד בייסודו של סימן קריאה, אותו שנתון המתקרב במהירות להשלמת עשור ה- חיוניות היצירתית שלו. את מקומם של משוררים אלה גבריאל מוקד, שבמשך בות השמורות עמו, בשגרי משוררים, מעתיקי שורות וכתבים כפרץ בני ורני סימק, המשוללים מסר שירי משמעות. אין ספק שאם גבריאל מוקד, שבמשך 25 שנות היותו עורך היו לו רגעים של עדנה, היה מצליח לתמצת לתוך 200 עמודים של עכשיו את מיטב היצירה ש פורסמה בשנותיו, ולא ב-640 עמודים, הרי שהוא היה תורם במעשה זה ליציר רתה של אנתולוגיה ערכית ורבת מש- מעות של שירת שנות החמישים וראשית שנות השישים; אנתולוגיה שהיתה עושה להפוך ספרלימוד מכובד. אלא שבגריאל מוקד נכשל במשימה זו. וכשלונו זה מצ- ער, לאור מעלותיו של מוקד בעבר, הי

עכשיו 41/2 — 320 עמודים, עכ- שיו 43/4 — 320 עמודים.

תקוה הנוכחית היא שתחת להוציא שני תון נוסף של עכשיו בעתיד, ילקט מוקד בקפידה את פניני השירה שבשני קב- צים אלה ויפרסמם לחוד.

מדע בידוני

רובינונים בחלל

עדן * הוא ספרו הראשון הרואה אור בעברית של סופר המד"ב הפולני המער לה סטאניסלאב לאם. הספר נפתח ב- תיאור: "נפלה טעות בחישובים. הם לא עברו מעל האטמוספירה אלא התנגשו בה. הספינה חדרה לאוויר בקול רעם מחרש אוזניים. אחרי שהוסח אל משכבהם היש כנסיסת בולמי הזעזועים..."

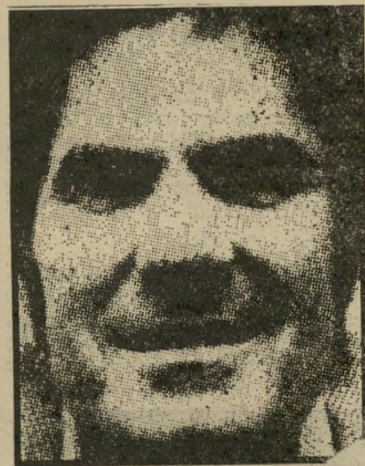
שישה אסטרונוטים — רופא, כימאי, קוארדינטור, מהנדס, פיסיקאי וקיברנטי- קאי — מצאו עצמם על הכוכב עדן והם חשים עצמם ונוהגים כמו היו רובינוני- נים בחלל החיצון, או, ליתר דיוק, "רר- בינסון בין כוכבים" כמאמר הרופא.

עדן הוא ספר מד"ב מעולה, נקי, ש- מחברו מצליח ליצור מעטה של רבי- מימדיות לנפשותינו; מעטה שרוב ספי- רי המד"ב משוללים לחלוטין. ששת ה- רובינונים מתחילים את שיקום עולמם בעדן כאשר הם מגלים בהתמדה מורה סימניה של ציוויליזציה בעלת סימנים שונים מאלה המוכרים לנו. אחד ממאפיי- ני אותה ציוויליזציה היא, "קרקעית של חלל רבי-מימדי", אותו מגדיר לאם כך: "הרופא עמד ללא נוע, אולי שניה אחת, אחר כך עשה צער קדימה וחדל להת- קיים. המרישה אנשים חסרי-נישמה נעצו רר כרגלים כושלות במקום שם התמנה עקבה של נעלו השמאלית. פתאום הו- פיע באוויר, מעל המסך ראשו של הרר- פא. צווארו היה חתוך ישר, ככפסיו,

הפרופסור

בחתך

●● מזכירה רודף המכתבים-למערכת של אגודת הסופרים, מרדכי אותיקר, חיפש ומצא, כי הנושא החשוב ביותר בימים אלה לסיפורת הישראלית הוא יום הולדתה ה-100 של הלן קלר. מה עשה המזכיר? שלח מיכתב למערכת דבר, תחת הכותרת מאה שנה להולדתה של הלן קלר (11.7). את המיכתב למערכת סיים המזכיר במילים: "אפילו אנשים שנתברכו בעיניים ואוזניים בריאות לא היטיבו להתוודע ליקום, כשם שהצלחה קלר לעשות זאת חרף עיניה ואוזניה המתות..." הגיב על מלל זה סופר חיפאי נודע, ש"אפילו אנשים שנתברכו בהבנה בסיפרות לא היטיבו להתוודע לסיפורת הדממה, כפי שהיטיב להתוודע אליה מזכירה של אגודת הסופרים העבריים" ●● כאשר הולך ומתברר כי התיאטראות העירוניים (חיפה, הקאמרי ור הבימה) חדלו להאזין לדופק החיים הישראליים ולמחזאות המקורית, קמה לה תשועה יחסית בבימת הקיבוץ, שהחלה לקדם בסדנאות אזוריות (צפון ודרום) את המחזאות המקורית ●● שימועון זנדבנק, איש המחלקה לסיפורת אנגלית באוניברסיטה העברית בירושלים, שכתב את חישהו אחר, ביקר את המבכרות. זנדבנק שכח במת- כוון או שלא במתכוון, את השירות שעשו לו בשעתו, אותו מבכרות. שכמה מהן היו תלמידותיו, והמשרבטות מכישורנותיהן במוספיה-סיפורת הנ"ל. אחת מהגברות היא אילנה המרמן, שכתבה על ספר ביכוריו של זנדבנק: "ומדוע לא ליי- הנות פעם הנאה קליה יותר מסיפור הנמנע במכוון מכל אלה". או הגב' שו" למיות לפיר שכתבה במערב: "זנדבנק משוחרר מהתוואה להוכיח את ידענותו בלשון, במקורות, או את היותו איש תרבות חובק אוקיאנוסים..." תלמידת סיפורת אחרת, בעלת נטיות בולטות ל- השכבת הסיפורת במיטת סדום שלה, אר- תה רכשה באוניברסיטה, כתבה על ה- פרופסור הסופר, שיצא בימים אלה כנגד מכול תלמידותיו: "כל יוצרי האירוניה של המספר אינם מכוונים רק כלפי גיי בורו, אלא גם לעבר המיתוס הרומנטי של האהבה בת השמים..." ספר זה של זנדבנק, שראה אור רק לפני כשנה, זכה כבר לטבוע בתהום הנשייה של הסיפורת העברית, מבלי שתדע כי בא אל קרבתה. ואם זכה סיפרו של זנדבנק לשעת חסד כלשהי, הרי ששעה זו באה מטעם תל- מידותיו באקדמיה, ששיבחו, היללו וכו' בשל מסרות בלתי מובנות. או מדוע הזנדבנק יוצא כנגד, בת ישראל הכשי- רה" הממלאת רשימות במוספיה-סיפורת?

שמעון זנדבנק
תלמידותיו המשרבטות

ספק שעולמם של קוראי המד"ב כעבר רית יתרחב.

קלסיקה

עמנואל

האגדה הירושלמית מספרת, שכאשר פרצה מלחמת-העולם השנייה נפגש ה- פרופסור שמואל הוגו ברגמן בבית-קפה הפרופסור מרטין בובר בבית-קפה ירושלמי. ברגמן פנה אל בובר ואמר משהו בנוסח: "עכשיו הרי שמושל עלינו החובה להתחיל בתרגום כתבי עמ" ניאל קאנט לעברית".

באחרונה ראתה אור מהדורה חדשה ומתוקנת של ספרו של שמואל הוגו ברג- מן הפילוסופיה של עמנואל קאנט. בו פורש המלומד הירושלמי את מישנתו של קאנט בכל היקפה. ברגמן בוחן את השיטה הקנטיאנית דרך התפתחותם של רעיונות פילוסופיים בפילוסופיה האחר- קאנטית. ברגמן בוחן את "ביקורת התבו- נה הטהורה", תורת המוסר והפילו- סופיה של ההיסטוריה. בפרק זה נבחנות שאלות כמו "היסטוריה אוניברסלית", "המולדת והאנושות" ו"היסטוריה וחופש". וכן נושאי יסוד נוספים כמו "ביקורת כוח השיפוט" ו"הפילוסופיה של הדת". בדברי הקדמתו מציג נתן רומני- שטרין היבט עקיף של מימד אנשי- הרוח הייקים שהיו בירושלים ונימנו על מייסדי האוניברסיטה העברית — אוני- ברסיטה הומנית — וכותב רומנטיקרי: "אשר לצד של הביקורת המצוי בכרכי ברגמן על קאנט, אפשר לומר כי כאשר הוא מאכיון את תפיסת קאנט כאינטלק- טואליזם... האפיפון, אינטלקטואליזם יש בו שיעור זה או אחר של צימצום הפע- יות או צימצום הכיוון של פתרון לבע- יית המוסר..."

* שמואל הוגו ברגמן — הפילוסופיה של עמנואל קאנט; הוצאת י"ל מאגנס; 188 עמודים (כריכה רכה).

קודם תיקון החללית, השישה מתקנים ומתקנים את כל-התחבורה המכונה רבנוע, שהוא, היה למעשה מרכב מתכת חשוף, המקירה רק מלמטה בלחות שקר פים, כדי לאפשר לנהג לראות את ה- מכשולים מתחתיו. מנועי החשמל הפעילו את צלחות הגלגלים ושני צמיגים נוס- פים התנדרו למעלה... וברבנוע הם משיכו לחקור את כל שמתרחש בעדן. במיסגרת מסעותיהם על האי הם מגיעים למקום מור: "והו ישוב — אמר הקי- אורדינמור. הוא עמד והאיר על פני החי- מות כנפסו. מן הכיכר הקטנה עם הבאר יצאו רחובות קטנים..."

לקראת סיום עדן מתחילה להתבהר סיבת הסיבות לכל שראו וקלטו עיניהם של ששת האסטרונוטים, כאשר הם יוצי- רים במפתיע קשר עם אחד מענקי עדן, שפעולתו היא, "הכפול אחו כניר בחוסר זריזות, התכוון בו, התכוון כמצוייר על הלוח, ניגש לאט לאט אל הקיר. הוא נאלץ להתכופף בכל גופו הגדול אשר הורקס באלכסון מן הצווארון, כדי שידו החבושה תגיע אל הלוח. כולם התבייגו כמעטו בנשימה עצורה. חיפש את העי- גול השלישי מן המרכז על פני המעגל האליפטי וכמאמץ רב, בחוסר מיומנות, הקיש עליו מספר פעמים ואחר כך מרה את הגיר..."

במשך התיקשורת בין ששת הרוביני- זונים לבין ה"כפול" הרי, הקוארדינטור ניגש במהירות אל הלוח, צייר את כוכ- כי קנטאורוס, היסם משהם שההשלכה היתה צריכה להיעשות מן הזוכרון וכפי שניצפה איזור זה של הגלקסיה מעדן. מרה נקודה עכה כספירוס, הוסיף עוד כוכבים אחרים קטנים יותר, ועל רגל הדוכה הגדולה צייר צלב אשר סימן את השמש... הכפול השתעל. לקח את הגיר מריו ובמאמץ קורב את גופו הקטן אל הלוח ובשלוש נקישות השלים את ציורו של הקוארדינטור שהוסיף את אלפא נשר זאת המערכת הכפולה של פרדוקון... מתרגם עדן, אורי אורלב, הצליח להקי- גות לנוסח העברי איכותי רבות. מבלי שנכשל בפירוטי המונחים המקצועיים של שישה אנשים בני קצועות שונים. אם ספרי המד"ב האחרים של לאם יתור- גמו לעברית באותה מיומנות, הרי שאין

סטאניסלאב לאם
עולמו של רבי-חידויות

מענינו ולגו דמעות והוא התעטש בקול, פעם אחר פעם..."

עד מהרה חשים הששה בגופים חיים מוזרים. המתפקדים כל מיני תפקודים מוזרים מסביבם, כמו טיהור חלל החל- לית שלהם. עד מהרה הם מגלים כי הכור האטומי שהתניע את החללית החזיק מע- מד ועימו שאר מרכיבי החללית, ובלתי רגה הם מתחילים להתקינה לשימוש. מסעותיהם על פני הכוכב עדן מביאים אותם לתגליות הסותרות אחת את ה- שניה. עד שהם מגלים זן מזור ובלתי מובן, משולל אמצעית-יקשורת מקובלים. אלה הן חיות שעירות ומוזרות.

* סטאניסלב לאם — עדן; נוסח עב- רי: אורי אורלב; הוצאת מסדה; 228 עמודים; סידרה בעריכת עמוס גפן (כרי- כה רכה).